

Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до формування здоров'язберігаючого середовища.

На сучасному етапі розвитку суспільства соціальна напруженість і погіршення екологічних характеристик місця існування людини, пов'язані з перетворенням економіки і соціальної сфери, постійно вимагають підготовки особи до умов існування, що змінюються. ХХІ століття корінним чином змінює соціальне замовлення суспільства для вищої школи. Постає завдання підготовки не лише справжніх професіоналів і ділових людей, готових (інтелектуально і фізично) реалізувати себе в умовах світу, що змінюється, але і орієнтованих на збереження і підтримку здоров'я підростаючих поколінь. У сучасних умовах до особистості вчителя висувуються підвищені вимоги щодо його професійних і особистісних якостей. Він має бути не лише висококваліфікованим спеціалістом-професіоналом у рамках викладання свого предмета, а й людиною високої валеологічної культури у своїй професії. Статус і роль учителя як професіонала і творчої особистості визначаються його валеологічною підготовленістю. Адже, як писав В. О. Сухомлинский: «Турбота про людське здоров'я, тим більше здоров'я дитини - ... це, перш за все, турбота про гармонійну повноту всіх фізичних і духовних сил, і вінцем цієї гармонії є радість творчості» [1, с. 88].

Висвітлення загальних питань реалізації валеологічного підходу, обґрунтування його системної ролі для педагогічної теорії і практики прослідковується у роботах Г. О. Нагорної, Т. К. Грузева, Т. К. Кульчицької, С. І. Горчака, Л. П. Сущенко. У роботах Ю. Лісцін, Р. Поташнюк, Л. Сущенко розкрито сутність педагогічних умов підготовки майбутніх учителів до формування окремих аспектів здорового способу життя: висвітлення знайшли питання системи валеологічних знань і вмінь (М. Лалонд), формування валеологічної компетентності (Д. Д. Венедиктов, О. В. Царік, Ю. І. Шадіметов), валеологічна підготовленість (А. В. Мудрик), теоретична і практична готовність (С. О. Свириденко), їх формування визнаються важливим результатом професійно-педагогічної підготовки.

Проте залишається не достатньо висвітленими концептуальні основи валеологічної освіти і виховання, практичні шляхи їх реалізації в освітньому процесі формування здоров'язберігаючого середовища діяльності молодших школярів.

Аналіз праць дослідників проблеми здоров'язберігаючого середовища дає підстави до висновку, що існує тісний взаємозв'язок між успішним навчанням і вихованням школярів, способом життя та станом їх здоров'я. Саме тому серед актуальних проблем теорії і практики педагогіки одне з чільних місць займає підготовка вчителів, компетентних щодо створення здоров'язберігаючого середовища, визначення умов і факторів, які впливають на його формування, а також розкриття основних його аспектів підготовки вчителів початкової школи до організації навчального-виховного дієвого середовища.

Здоров'язберігаюча діяльність педагога у роботі з учнями вимагає серйозної підготовки. Безумовно, починати її необхідно в процесі навчання студентів у ВНЗ. При цьому процес професійної педагогічної освіти необхідно організовувати таким чином, щоб забезпечити не тільки знання студентами різних аспектів здоров'язбереження учнів, а й формування у них здатності до самостійного проектування і впровадження здоров'язберігаючих функцій в роботі зі школярами.

Завдання підготовки майбутніх педагогів до здоров'язберігаючої діяльності, включають в себе:

- Формування у студентів здоров'язберігаючих мотивацій, навчання управлінню власним здоров'ям, вироблення індивідуального методу ведення здорового способу життя та вміння вносити в нього в процесі життєдіяльності необхідні в педагогічній роботі знання і навички;

- Розвиток у майбутніх учителів уміння створювати в процесі виховання та навчання школярів здоров'язберігаюче середовище, відповідне актуальним потребам учнів і забезпечує мимовільне формування у них основних компонентів здоров'я – соматичного, психічного і соціального;

- Оволодіння майбутніми учителями теорією та методикою формування у підростаючого покоління мотивацій здоров'язбереження і здорового способу життя, вироблення у них підвищення свого культурного рівня, прагнення до соціального благополуччя.

Тому основним завданням вищого навчального закладу, який у своїй діяльності орієнтований на підготовку фахівців, є формування здоров'язберігаючого освітнього середовища. Це пов'язано з тим, що людина, яка виховувалася в такому середовищі, вбирає в процесі організованої в ньому освітньої діяльності все, що дало середовище для його професійного становлення.

В педагогічній літературі здоров'язберігаюче середовище – це взаємозв'язок факторів, що сприяють становленню особистості, формуванню потреби в здоровому способі життя шляхом організації простору навчального і вільного часу, приєднання до морально-екологічних цінностей, психологічного захисту фізичного, психічного, соціального та духовного здоров'я учнів.

Мета створення здоров'язберігаючого середовища в школі – забезпечити школяреві можливість збереження здоров'я за період навчання в школі, сформувати в нього необхідні знання, уміння і навички, навчити використовувати отримані знання в повсякденному житті.

Процес створення вчителями початкової школи здоров'язберігаючого середовища спрямований на:

1) розвиток тіла та фізіологічних систем організму дитини взагалі та дихальної, серцево-судинної, нервової систем, опорно-рухового апарату зокрема;

2) розвиток пізнавальних процесів (сенсорного та інтелектуального), психічних процесів (адекватності психічного відображення, сприйняття, уваги, позитивного мислення, пам'яті та ін.);

3) формування психічних станів (у межах норми імпульсивності, тривожності, агресивності);

4) вільний природний прояв позитивних емоцій;

5) розвиток особистісних якостей (відповідальності за доручену справу, витривалості, упевненості в своїх силах, знаннях; доброзичливості, самоповаги; емоційно-вольової сфери, активності, цілеспрямованості, ціннісного ставлення до життя, здоров'я, природи, людей, миру на Землі, до навчання);

б) подолання негативного ставлення до особистого здоров'я, життя, самого себе, до людей [2, с. 3].

Отже, одним з найважливіших завдань сучасної школи є сприяння максимально повної реалізації особистісного потенціалу людини, а одним з принципових умов для цього є високий рівень його здоров'я, від стану якого залежить не тільки його фізичний потенціал, а й стан його працездатності, формування життєвих і соціальних мотивацій. У зв'язку з цим збереження і зміцнення здоров'я учнів, формування в них цінності здоров'я та здорового способу життя є сьогодні однією з пріоритетних завдань системи освіти. Без вирішення цієї проблеми у нашій освіті немає майбутнього.

Література

1. Сухомлинский, В.А. Сердце отдаю детям / В.А.Сухомлинский. – М.: Просвещение, 1979. – 170 с.
2. Ващенко О., Свириденко С. Організація здоров'язберігаючої діяльності початкової школи//Початкова освіта. – № 46 (334). – 2005.– С. 2-4.